

But Johnny wasn't crazy. He was just a lonely boy ... The pain got too great, an eventual suicide. Fear and anger were trapped deep inside.

VARUH V RŽI

Ko sem se pred kakšnimi tremi leti zmedeno sprehajala med knjižnimi policami in iskala knjigo, ki me ne bi spet razočarala, mi je knjižničarka v roke potisnila *Varuha v rži* (Jerome David Salinger) in rekla: »Morda ti bo pa to všeč.« »Pa ja,« sem si mislila, a vseeno odšla s knjigo v roki domov. Več dni se nisem niti zmenila zanjo, ko pa sem jo nekega dolgočasnega deževnega dne odprla, me je prepričal že prvi stavek, še isti dan sem jo prebrala do konca, ob tem pa upala, da se vseeno ne bi prehitro končala. Po dolgem času sem spet našla knjigo, ki me je navdušila in mi vrnila vero v to, da še obstajajo na svetu knjige, napisane po mojem okusu.

»Se ti je kdaj zgodilo, da si bila vsega sita?« sem rekla. »Mislim, si se kdaj zbal, da se bo vse skvarilo, če česa ne storiš? Mislim, a imaš rada šolo in to in podobno šaro?«

»Grozen dolgčas.«

»Mislim, a jo sovražiš? Vem, da je to grozen dolgčas, ampak a jo sovražiš, to mislim.«

»No, ja, ne da bi jo ravno sovražila. Vedno moraš...«

»No, jaz jo sovražim. Fant, kako jo sovražim,« sem rekla. »Ampak ni samo to. Gre za vse. Sovražim življenje v New Yorku in to. Taksije, avtobuse, Madison Avenue in vse in to, in voznike, ki kar naprej vreščijo nate, da izstopi pri zadnjih vratih, in predstavljanje domišljavcem, ki Luntovima pravijo angela, in vozarjenje v dvigalih gor in dol, medtem ko bi že enkrat rad ven, in tipe v Brooksu, ki ne znajo drugega kot si pomerjati hlače, in ljudi, ki vedno...«

»Tebi ni všeč sploh nič, kar se dogaja.«

»Še bolj me je zrušilo, ko je to rekla. /.../«

»No ja, to zdaj mi je všeč,« sem rekla.

»Mislim, prav to zdaj. Da sedim tukaj s tabo in kar tako nakladam in se zafirkavam...«

»To v resnici ni nič«

»To v resnici je zelo nekaj! Prav gotovo, da je! Zakaj, hudiča, ne bi bilo? Ljudem se nobena stvar v resnici ne zdi nekaj. Prekleto sit sem že tega.«

Varuh v rži je pikaeski roman, ki v prvi osebi opisuje tri pomembne dni v življenju 16-letnega kritičnega in depresivnega fanta z imenom Holden Caulfield. Holden je prav zaradi svoje kritičnosti do drugih zelo nezanesljiv pripovedovalec, saj so podrobnosti in dogodki iz njegove zgodbe napisani iz njegovega zornega kota. Na začetku romana izvemo, da so Holdna pred božičnimi počitnicami vrgli iz šole, zato se odloči, da bo nekaj dni preživel v hotelu v

New Yorku, šele nato pa staršem povedal resnico. V naslednjih dneh tava po mestu, srečuje različne ljudi, po pogovorih z njimi pa postaja vse bolj depresiven in osamljen. Še bolj zasovraži New York, zlagano življenje v njem in ljudi, ki se kar naprej pretvarjajo, zato se odloči, da bo odšel živeti daleč od vseh, ki jih pozna. Še pred tem pa želi govoriti s svojo 10-letno sestro Phoebe. Med pogovorom z njo tudi

razkrije naslov romana: »En tak varuh bi bil v rži in to.« Pravi, da si predstavlja polje rži, na katerem se igrajo otroci, sam pa stoji na robu pečine ter skuša ujeti vsakogar, ki bi lahko padel čez rob.

Varuh v rži je po mnenju mnogih osrednji roman 50. let preteklega stoletja, saj je dobro zajel duha svojega časa. Opozoril je, da Amerika ni tak raj na zemlji, kot dopoveduje sebi in vsemu svetu. Holdenove težave niso le njegove, so tudi težave sveta. Salinger je v svoji knjigi uporabil sleng in tako dovolil protagonistu, da pove svojo zgodbo. Več na videz nepovezanih misli in dogodkov v naključni mešanici se poveže v strukturirano pripoved z glavnimi motivi zlaganosti, neiskrenosti, otroške nedolžnosti in izgube te nedolžnosti, odraščanja in iskanja smisla. Bralec mora biti pozoren, saj Holden ne pripoveduje objektivne resničnosti, govori o svoji zaznavi resničnosti, pri tem pa pretirava, se ponavlja in večkrat oddalji od glavne teme, poleg tega pa so v njegovi pripovedi tudi prazna mesta, manjkata celo poglavitna junaka, brat Allie in prijateljica Jane. Edina oseba, s katero Holden zares želi komunicirati, je njegova sestra Phoebe, ki mu predstavlja vez z otroštvom. Holden želi otroštvo zamrzniti in varovati, vendar ko želi izbrisati napis s stene (»Tudi ko bi za to imel na voljo milijon let, ne bi mogel zbrisati niti pol napisov 'Jebi se' po vsem svetu.«) spozna, da to ni mogoče, da mora odrasti.

30 let po prvi objavi je bil *Varuh v rži* največkrat prepovedana knjiga v ZDA. Beseda 'fuck' se v knjigi pojavi samo šestkrat, a so jo včasih vseeno navajali kot razlog za prepoved knjige. Beseda 'goddamn' pa se v knjigi menda pojavi kar 253-krat! Knjigo še več kot 50 let po prvem izidu vsako leto prodajo v okoli 250 000 izvodih, skupna prodaja pa je že preseгла 60 milijonov. Po romanu so večkrat poskušali posneti tudi film, a ponudbe Jacka Nicholsona, Tobeya Maguireja in Leonarda DiCapria, ki naj bi upodobili glavni lik, do Salingerja sploh niso prišle. Pravica za film ni hotel podeliti nobenemu producentu ali režiserju. Zanimivo je, da je **Mark David Chapman, ki je ubil Johna Lennona, s sabo nosil to knjigo**, ko so ga takoj po umoru aretirali in se je v svoji izjavi za policijo nanašal nanjo. Z *Varuhom v rži* pa naj bi bil obseden tudi John Hinckley Jr., ki je poskušal umoriti predsednika Ronalda Reagana leta 1981.

Po tem, ko sem knjigo prebrala prvič, sem jo v roke vzela še kar nekajkrat in tudi po drugem, tretjem branju se mi je zdelo enako ali pa še celo bolj privlačna. Napisana je na prepričljiv način, med branjem niti za trenutek nisem pomislila, da zgodbe ne pripoveduje Salingerjev junak Holden. Njegov nezavedni humor in komentarji so me presenetili in nasmejali. Za vsako poved v knjigi se zdi, da je napisana ravno tako, kot je treba, in stoji na pravem mestu, nič ni odveč, nič ne manjka. Izredno berljiva knjiga, ki pa ni žanrsko trivialna, je vznemirila bralce ob svojem izidu. Sedaj, 46 let kasneje, je še vedno aktualna, še vedno se prodaja in vpliva na pisce, Holden Caulfield pa je postal nesmrten literarni lik.

Tadeja Plahuta

34 let po izidu *Varuha v rži* je takrat 21-letni Bret Easton Ellis izdal roman *Manj kot nič*, ki ga mnogi primerjajo s Salingerjevim, čeprav pa med njima obstaja razlika: *Varuh v rži* je hvalnica neprilagojenosti in uporništva v puberteti, ki kljub temu, da je junak obupan, razpolaga s toplino in dobrimi čustvenimi vibracijami. *Manj kot nič* tega ne pozna več. Ellis v obliki izrezov iz življenja mladostnikov Los Angelesa prikaže razpad vrednot in izpraznjenost njihovega življenja, v katerem ni več prostora za iluzije, bralec pa občuti grozo, ko se spušča v globino romana.